HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מיתיבי [ז]אאונס שגירש אם [א] ישראל הוא מחזיר ואינו לוקח ואי אמרת כיון דעבר אמימרא דרחמנא לקי הא נמי לילקי תיובתא דרבא אמר לך [ח] שאני התם דאמר קרא [1]כל ימיו [ב]כל ימיו בעמוד והחזיר ולאביי אי לאו דאמר רחמנא כל ימיו הוה אמינא איסורא הוא דעבד ליה אי בעי ליהדר ואי בעי לא ליהדר קמ"ל: לישנא אחרינא [ט] מיתיבי אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקח ואם כהן הוא לוקח ואינו מחזיר קתני [ח] [ג]אם ישראל הוא מחזיר תיובתא דאביי [ז] שאני התם דרחמנא אמר כל ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר ורבא אמר לך אי לא כתב רחמנא כל ימיו הוה אמינא לילקי וליהדר דהוה ליה [ט] [ד]לאו גרידא דכתיב [ז] לא יוכל לשלחה אהכי כתב קרא כל ימיו לשווייה לאונס [ז] ללא תעשה שניתק לעשה דאין לוקין עליו והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר [2]מכל חלבו חלבו אין גירועין לא [ב]ותנן [3]אין תורמין מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אלמא מהני תיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם כרבי אילעא [ז]דא"ר אילעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר [3]ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מיכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה ולאביי אי לאו דאמר רחמנא ולא תשאו עליו חטא ה"א הכי אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר ואי לא עביד חוטא לא מיקרי קמ"ל והרי ממין על שאינו מינו דאמר רחמנא [4]כל חלב [יא] יצהר ליתן חלב לזה וחלב לזה [ב]ותנן [3]אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני תיובתא דאביי אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא ראשיתם ראשית לזה וראשית לזה [ט]וכן אמר ר' אילעא [יב] ראשית ולרבא אי לאו דאמר [ג] רחמנא ראשית הוה אמינא תירוש ויצהר דכתיב בהו חלב [יג] [יד] חלב [יא]דאין תורמין מזה על זה אבל תירוש ודגן [ב] דגן ודגן דחד חלב כתיב בהו [יב]כי תרים מהאי אהאי לא [יג]לקי כתב רחמנא ראשית ליתן חלב לזה וחלב לזה [יד] ל"א הא תירוש ודגן דחד חלב כתיב בהו תרים מהאי אהאי כתב רחמנא ראשית והרי חרמים דאמר רחמנא [יט] [5]לא ימכר ולא יגאל [ט]ותנן [יד]חרמי כהנים [ב] אין [יט] [יז] (פודין אותם) אלא נותנין לכהן אלמא לא מהני תיובתא דאביי אמר לך [יח] שאני התם דאמ' רחמנא [5]קודש קדשי' הוא בהווייתו יהא ולרבא

[ז] נגלה דל"ל קודש ד"ה אלמא לא מהני.

וכולהו מיני (ש"מ) **[לא]** גי' ל"ק ותורמים מזה. **[ב]** כהוייתו יהא שאינו (ש"מ) **[ג]** וס"ד השתא דהא דאינו (ש"מ) **[ד]** ל"ש ומש"ה פריך לרבא אף דלא מצינו (ש"מ) **[ה]** כמ"ש ד"ה ה"ג. **[ו]** ל"ש דגן ודגן דכולהו מין דבר כי תרים מהאי אהאי מהני כתב וכו' (ח"ג) **[ז]** דאמרת כל חרם אשר יחרים לה' מכל אשר לו (עד) מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו **[ח]** לא נתנין לכהנים אלמא כו'. ל"ש בערכין חרמי כהנים אין לכן פדיון וג"ש אין פודין דל"ש **[ט]** מוכח דלא מהני. תוס' (ש"מ) **[י]** ל"ל **להם** פדיון וכ"מ מנ"ש דכתב דלא תשא עליו חטא אי חלבו כמו כן [על] ממנו הקמחה ועל תרוויהו קאי אם אינו קדוש נשיאת חטא למה דתרוייהו כתיב בההוא קרא. ובכתי' אחר וז"ל הגליון וצ"ל דפריך למה כתבו בלאו מכל חלבו שמעי' שפיר נשיאות חטא דמשמע גירועין לא:

מיתיבי אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה. [ג] **וס"ל** דהשתא הא דאינו לוקה לאו מטעם ניתוק הוא אלא משום דלא מהניא גירושין דהא צריך להחזירה ואי אמרת כיון דעבר אמימרא דרחמנא לקי הא נמי לילקי ותיובתא דרבא דאמר לך אי לא כתב רחמנא כל ימיו הוה אמינא איסורא הוא דעבד ליה אי בעי ליהדר ואי בעי לא ליהדר קמ"ל: לישנא אחרינא מיתיבי אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר קתני [ח] [ג]אם ישראל הוא מחזיר תיובתא דאביי [ז] שאני התם דרחמנא אמר כל ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר ורבא אמר לך אי לא כתב רחמנא כל ימיו הוה אמינא לילקי וליהדר דהוה ליה [ט] [ד]לאו גרידא דכתיב [ז] לא יוכל לשלחה אהכי כתב קרא כל ימיו לשווייה לאונס [ז] ללא תעשה שניתק לעשה דאין לוקין עליו והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר [2]מכל חלבו חלבו אין גירועין לא [ב]ותנן [3]אין תורמין מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אלמא מהני תיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם כרבי אילעא [ז]דא"ר אילעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר [3]ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מיכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה ולאביי אי לאו דאמר רחמנא ולא תשאו עליו חטא ה"א הכי אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר ואי לא עביד חוטא לא מיקרי קמ"ל והרי ממין על שאינו מינו דאמר רחמנא [4]כל חלב [יא] יצהר ליתן חלב לזה וחלב לזה [ב]ותנן [3]אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני תיובתא דאביי אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא ראשיתם ראשית לזה וראשית לזה [ט]וכן אמר ר' אילעא [יב] ראשית ולרבא אי לאו דאמר [ג] רחמנא ראשית הוה אמינא תירוש ויצהר דכתיב בהו חלב [יג] [יד] חלב [יא]דאין תורמין מזה על זה אבל תירוש ודגן [ב] דגן ודגן דחד חלב כתיב בהו [יב]כי תרים מהאי אהאי לא [יג]לקי כתב רחמנא ראשית ליתן חלב לזה וחלב לזה [יד] ל"א הא תירוש ודגן דחד חלב כתיב בהו תרים מהאי אהאי כתב רחמנא ראשית והרי חרמים דאמר רחמנא [יט] [5]לא ימכר ולא יגאל [ט]ותנן [יד]חרמי כהנים [ב] אין [יט] [יז] (פודין אותם) אלא נותנין לכהן אלמא לא מהני תיובתא דאביי אמר לך [יח] שאני התם דאמ' רחמנא [5]קודש קדשי' הוא בהווייתו יהא ולרבא

[ח] **נמי לילקי.** כלומר מיהא לאביי דאמר [ד:] דהיכא דמהני [יט] [ד] לילקי להכי קתני הכא דאינו לוקה דהא לא מהני מאי דעבד [כ] [ה] שיכול להחזירה אלא לרבא דאמר [שם] דלא מהני ואמי דלקי משום דעבר אמימרא דרחמנא הכא אע"ג דלא מהני לילקי נמי משום דעבר אמימרא דרחמנא: [ט] **לא יוכל [ז] לשלחה כל ימיו.** דמשמע דכל ימיו לא יוכל לשלחה דאם גירש יחזיר דכל ימיו בעמוד והחזר קאי והילכך לא עבר אמימרא דרחמנא אבל בעלמא אע"ג דלא מהני ולאי לוקה משום דעבר אמימרא דרחמנא: **ולאביי.** דאמר דהיכא דמהני לקי דאבל מי לא מהני לא לקי לדידיה למאי איצטריך למיכתב כל ימיו לאשמועינן דקאי בעמוד והחזר ואהכי לא לקי משום דהוי קום עשה אפי' לא כתיב כל ימיו שמעינן לדידיה דלא לקי כיון דלא מהני [יא] [ז] דיכול להחזירה: **איסורא [ז] עבד [לא] [לב.** [יב] שגירשה אבל מילקא [ח] [ב]לא לקי והרשות בידו ואי בעי ליהדר ואי לא בעי לא ליהדר: **קמ"ל.** כל ימיו ולימד לך הכתוב דמוכה בידו להחזירה [גג] [ט] והשתא כל ימיו בעמוד והחזר קאי והילכך לא לקי ולאו משום דהוי קום עשה: **ל"א תיובתא לאביי.** דאמר לעיל דמהני דהא חזינא הכא דלא יוכל לשלחה דלא מהני [יא] דיכול להחזירה וקשיא לאביי אבל לרבא דאמר לעיל לא מהני ולאי ניחא דהכי קתני הכא דיכול להחזירה דלא מהני. אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא כל ימיו כלומר בעלמא מהני והכא באונס שגירש [יב] מחזיר משום דכתיב כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזר קאי: **ורבא אמר לך.** כלומר לרבא דאמר דכל לא תעשה שבתורה לא מהני לדידיה למאי הלכתא איצטריך למיכתב כל ימיו לאשמועינן דקאי בעמוד והחזר פשיטא דבכל דוכתא נמי שהוא לא תעשה לא מהני ומשני רבא אי לא כתיב כל ימיו הוה אמינא לילקי משום דעבר אמימרא דרחמנא והכי ניהדר לא שיהא מחזיר לאחר שילקה [יב] [יא] והוה ליה [יז] אונס. כלומר להכי תיסק אדעתין דלילקי דהוי אונס [יז] דעובר אלאו דלא יוכל לשלחה וליכא אלא לאו גרידתא להכי כתיב כל ימיו דכל ימיו בעמוד והחזר קאי דלא הוי לאו גרידתא דהא אית ביה קום עשה ולא לקי. [יא] ולהך לישנא הוא הכי [יב] כולה מסקנא דשמעתא: **חלבו אין.** שיהא תורם מן היפה על היפה: **גרוע לא.** מן הגרוע כגון מן הרע [יג] על היפה הוא דאינו תורם והיינו מילתא דקאמר רחמנא לא לעיביד. ולאו משום דהוי לאו ממש אלא לאו הכא מכלל עשה הוא: **תרומתו תרומה.** אלמא דמהני וקשיא לרבא דאמר לא מהני: **ולאביי.** דאמר דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד מהני הכא בתורם מן הרעה על היפה למאי הלכתא איצטריך למיכתב ולא תשאו עליו חטא דמשמע דמהני [יט] : [יח] **המובחר.** תורם מן היפה: **חוטא לא מיקרי.** דליכא אלא איסורא בעלמא: **קמ"ל.** ולא תשאו עליו חטא דאפי' חוטא מיקרי: **ניחא חלב לזה וחלב לזה.** דלהכי כתיב חלב חלב תרי זימני חד בתירוש וחד ביצהר לאשמועינן דיתן חלב לזה שיפרים בפני עצמו מן המובחר של זה כגון ממין על מינו דהיינו יצהר על יצהר: **וחלב לזה.** מתירוש על תירוש ולא ממין על שאינו מינו כגון מיצהר על תירוש ומתירוש על יצהר: **אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני וקשיא לאביי.** דאמר מהני: **אם תסם דאמר קרא רשאיתם.** כלומר דשנה עליו הכתוב לעכב דלא יתרום ממין על שאינו מינו ואהכי אם תרם לא מהני: **וכן אמר רבי אילעא.** דלהכי לא מהני משום דכתיב אמר לך רבא אלמא איצטריך למיכתב רשאיתם דאי לא [יט] הוה אמינא חלב חלב אין תורמין מזה על זה: ה"ג **אבל תירוש ודגן דחד חלב כתיב בהו.** דכין תירוש ודגן לא כתיב אלא חד חלב דכתיב וכל חלב תירוש ודגן אימא דמצי תרם מהאי אהאי מדגן על תירוש ומתירוש על דגן דכין תירוש ודגן לא כתיב אלא חד חלב דכתיב וכל חלב תירוש ודגן אימא דמצי תרם מהאי אהאי מדגן על דגן [ב] דכולהו מיני דגנים [גא]מזה על זה כגון חטה על שעורה להכי הדר כתב רחמנא רשאיתם כו': **חרמי דהנים.** חרמי ישראל הניתנים לכהנים: **אלמא לא מהניא.** דאם פדאן לא עשה ולא כלום כדקתני אין להם פדיון: **בהווייתו** [גב] . שאינו יוצא לחולין על ידי פדיון:

נכבוד

ועי' (מרא"ב), מלא לקי לכאורה לריך מיקון ועי' בפרש"י דסבא ד"ה ה"ג. **[יז]** ל"ל ל"ל הא דגן ודגן דכולהו מין דבר כי תרים מהאי אהאי מהני כתב וכו' (ח"ג) **עון** דתמנא כל חרם אשר יחרים לה' מכל אשר לו (עד) מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו **[יח]** לא נתנין לכהנים אלמא כו'. ה"ג בערכין חרמי כהנים אין לכן פדיון וג"ש אין פודין דל"ש **[יט]** מוכח דלא מהני. תוס' (ש"מ) **[יז]** ל"ל **להם** פדיון וכ"מ מנ"ש דכתב דלא תשא עליו חטא אי חלבו כמו כן [על] ממנו הקמחה ועל תרוויהו קאי אם אינו קדוש נשיאת חטא למה דתרוייהו כתיב בההוא קרא. ובכתי' אחר וז"ל הגליון וצ"ל דפריך למה כתבו בלאו מכל חלבו שמעי' שפיר נשיאות חטא דמשמע גירועין לא:

שיטה מקובצת

(אין) [יש] עליו חטא גדול משאר עוברי אמאי דאמר רחמנא משום דאהני מעשיו. ומכאן יש לתרץ אמאי לא פריך משלא מן המוקף דרחמנא אמר לתרום מן המוקף ואם תרם מהני כדמוכח ממה דאמר (ב"מ דף לח ע"א) שמא עשאן תרומה ומעשר [על מקום אחר] ור"ל הכי היכי דלא תשא עליו חטא קאי על חלבו כמו כן [על] ממנו קאי לא תשא מן המחובר ועל תרוויהו קאי אם אינו קדוש נשיאת חטא למה דתרוייהו כתיב בההוא קרא. ובכתי' אחר וז"ל הגליון וצ"ל דפריך למה כתבו בלאו מכל חלבו שמעי' שפיר נשיאות חטא דמשמע גירועין לא:

מסורת הש"ס

א) [בעיל ד:] מכות מו:, ב) [ניטין נ. מכות שם], ג) תרומות פ"ב מסנה ו, ד) קדושין מו: כ"מ ע. יבמות פט: כ"ב פד: [קמא.], ה) תרומות פ"ב מסנה ד בכורות נג: ע"ש, ו) [בכורות נד:], ז) ערכין כח:, ח) [י"ש ע"ש. (מרא"כ)], ט) [וע"ע תוס' קדושין מו: ד"ה אם אינו ומר' כ"מ ע. ד"ה בשיפוח], י) [וע"ע ביאור בתוס' בכורות נד: ד"ה אמר אביי],

הגהות הב"ח

(א) גמ' קתני מיהתא אם ישראל: (ב) שם ד"ה אונס לאו גרידא כתיב: (ג) שם אלמא דאמר קרא ראשיתם כל"ל וכן בכל העמוד: (ד) שם תלב הוא לאין תורמין: (ה) רש"י ד"ה כל נמי ליקי: וכו' דעבד שצריך להחזירה: (ו) ד"ה ולאביי וכו' דלא מהני דצריך להחזירה: (ז) ד"ה איסורא דעבד ליה שגרשה וכו' ולי בעי: (ח) ד"ה ל"ל כו' מיוכמא לאביי וכו' דלא מהני דצריך להחזירה: (ט) ד"ה דצריך להחזירה: (י) ד"ה דהוה ליה וכו' דליקי משום דהוה ליה אונס עובר אלאו: (י) ד"ה ולאביי וכו' דמהני הס"ל ולמ"ל מ"ש עבידי מצוה מן המובחר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה. אף אם אינו מחזיר [כל"ל ולאביי ולפרש"י ל"ק אף לרבא וגם לפי' תוס' למ"ל בטלו ולא בטלו] (ולאביי מי לא לא) וכו' ל"ל ולאביי וכן לקמן אבל לרבא מי לא כו'. ל"ל ורבא והיסיפא לדיסא נקיט): [ב] [שם דגן ודגן עד תירוש ודגן ל"ג רש"ר] (דגן ודגן דחד חלב וכו'. ג' מלות דגן ודגן ל"ג רש"ר): [ג] שם אין פודין אותם. ל"ל אין להם פדיון: [ד] רש"י ד"ה כל נמי ליקי. דמהני ליקי. ל"ל לקי: [ה] בא"ד שיכל להחזירה. ל"ל שחייב: [ו] ד"ה לא יוכל. (לא יוכל לשלחה) פי' דלא אפשר תורם לגרש רק קום עשה הוא להחזיר: [ז] ד"ה ולאביי. דיכול להחזירה. ל"ל דמיי: [ח] ד"ה איסורא עבד לה. (ולי בעי לא ליהדר) (מלקי לא לקין). מלא לא ים למחוק: [ט] ד"ה קמ"ל כל ימיו. והשתא כל ימיו. מן דשמא עד הלכך ים לממוק וה"ל דלכך נשמע כל ימיו אמי דלא ליקי דסבר המקשן דלפ אם לא כתיב כל ימיו הייתי יודע דחייב להחזיר לכתיב ל"ל מנין לרבא דכל ימיו אמי לקום עשה ומצוי דזה דוקא לרבא אבל לאביי דס"ל דמהני ה"ל לי בעי וכו' וה"ל לקי אבל ל"ש לפרכ"ש אל"ל ס"ז ואם כל ימיו אמי לעופיה לעמוד והחזר. וכ"ל דולאביי לאו קושיא אלא דבריי הגמ' הוא דלאביי לא אמי לאורויי על לא יוכל דקום עשה הוא אלא דה"ל אלא לא בעי ר' [ין] ד"ה וכ"ל אוכ"ל אי בעי ר': [יא] ד"ה וכ"ל אונס. ל"ל דהוה ליה: [יא] שם ולהך. ל"ל ולהך: [יב] שם הוא הכי כולה מסקנא. ל"ג וכ"ל הוא מסקנא כו' פי' דקשה לרש"י קוגיא דלעיל דף ד' דקאמר דאינו לוקה משום דכל"ע ובלבנה קמא קאמר משום דהוי קום עשה או אפשר דכ"ל הוי הכי כולה קוגיא דשמעתא: [יג] ד"ה גרוע לא. על היפה הוא דאינו תורם. ל"ל על היפה אינו תורם:

רבינו גרשום

ולאביי. כיון דלא מהני כדאמרן אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה דחייב להחזיר לטעמא מאי איצטריך כל ימיו איצטריך סלקא דעתך אי לאו דאמר רחמנא כל ימיו הוה אמינא כו': ל"א קתני מיהא אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה. לטעמא דאביי דאמר אי עביד מהני ליהני הכא ולא ליחזיר וליליקי: אמר לך אביי משום הכי לא מהני הכא דרחמנא אמר ליה. אמר לך אי לא כתב ולא תשאו עליו חטא הוה אמינא כו': ורבא. דאמר דלא מהני לקי משום דעבר אמימרא דרחמנא למאי איצטריך למכתב כל ימיו הוה אמינא נלקי ונהדר כו': אלמא לא מהני. דאם תרם אין תרומתו תרומה: ל"ל אמר לך אי לא דאמר רחמנא לא יעביד ליה. אמר לך אי לא כתב רחמנא ראשיתם כו': ל) שנאמר ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו. כלומר שאם לא תרימו חלבו אלא גירועין היינו חטא: ואם אינו קדוש. כי תרם גירועין נשיאות חטא למה: ואביי סבר דמזבח בלאו אמר ליה. אמר לך אי לא כתב ולא תשאו עליו חטא הוה אמינא כו':

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ז מה' מלכי גבורה ומלחמות הל"ז:
לד ב מיי' פ"ב מה' מלכי תרומות הל"ג וצוטש"ע יו"ד סימן שלא סעיף גג:
לה ה מיי' שם הל"ג וצוטש"ע שם:
לו ד מיי' פ"ו מה' ערכין הל"ד:

תורה אור השלם

1. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁבֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו:
דברים כב כט
2. מִכֹּל מִתְּנֻתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל תְּרוּמַת יְיָ מִכָּל חֶלְבּוֹ אֵת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ: במדבר יח כט
3. וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא בְּהָרִימְכֶם אֵת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת קֹדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ: במדבר יח לב
4. כֹּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר יִתְּנוּ לַיְיָ לְךָ נְתַּתִּים:
במדבר יח יב
5. אַךְ כָּל חֲרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיְיָ מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֶרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיְיָ: ויקרא כז כח

מוסף רש"י

דאמור קרא כל ימיו. לא הוה ליה למיתכב אלא לא יוכל לשלחה, מאי כל ימיו, הכי קאמר לא תהא בשלוחיה כל ימיו אלא יחזירנה, ועל כרחך עמוד והחזר קאמר, והכי קאמר ולו תהיה לאשה אם שלחה, שלא יהו שלוחיה לבל ימיו, הרי העשה אחר העברת הלאו (מכות סז.). שב"ד כופין אומו להחזירה ואינו לוקה על שילוחו, שנתקו הכתוב לעשה של עמוד והחזר (גיטין צ.). ליתן חלב לזה וחלב לזה. היינו תרומה ומעשר, כדכתיב (במדבר יח) בהרימכם את חלבו ממנו, וקתמר רחמנא שיתן מכל אחד מעשרותיו בפני עצמו (בכורות נג.). **ראשיתם.** סמוך לדגן הוי ראשיתם, דומר תן ראשית לכל דגן ודגן, בסדר ויקח קרח (שם נז:). **חרמי כהנים.** חרמים שהחרימם כדי לתתם לכהן, אין להם פדיון. דכתיב לא ימכר ולא יגאל, אבל חרמי בדק הבית יש להם פדיון, דלעשות דבכי חרמיהם, הרשו אין לאו לבדק הבית אלא מעות (ערכין כח:).

שינויי נוסחאות

[ז] לך רבא שאני (ש"מ) **[ב]** ולגלגל אחריהם. זהו ל"ל שכתב רש"י ובקלא שפרים לוחות ובקלא שפרים לימיה. ל"ל ל"ל מיוכמא לאביי אמר לעיל אי עביד מהני וחא קתני מחזיר אלמא לא מהני, ולרבא דאמר לא מהני אלא שלוחיה כל ימיו אלא יחזירנה, ועל כרחך עמוד והחזר קאמר, והכי קאמר ולו תהיה לאשה אם שלחה, שלא יהו שלוחיה לבל ימיו, הרי העשה אחר העברת הלאו (מכות סז.). שב"ד כופין אומו להחזירה ואינו לוקה על שילוחו, שנתקו הכתוב לעשה של עמוד והחזר (גיטין צ.). ליתן חלב לזה וחלב לזה. היינו תרומה ומעשר, כדכתיב (במדבר יח) בהרימכם את חלבו ממנו, וקתמר רחמנא שיתן מכל אחד מעשרותיו בפני עצמו לבל דגן ודגן, בסדר ויקח קרח (שם נז:). **ראשיתם.** סמוך לדגן הוי ראשיתם, דומר תן ראשית לכל דגן ודגן, בסדר ויקח קרח (שם נז:). **חרמי כהנים.** חרמים שהחרימם כדי לתתם לכהן, אין להם פדיון. דכתיב לא ימכר ולא יגאל, אבל חרמי בדק הבית יש להם פדיון, דלעשות דבכי חרמיהם, הרשו אין לאו לבדק הבית אלא מעות (ערכין כח:).

מיתיבי אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה. [ג] **וס"ל** דהשתא הא דאינו לוקה לאו מטעם ניתוק הוא אלא משום דלא מהניא גירושין דהא צריך להחזירה ואי אמרת כיון דעבר אמימרא דרחמנא לקי הא נמי לילקי ותיובתא דרבא דאמר לך אי לא כתב רחמנא כל ימיו הוה אמינא איסורא הוא דעבד ליה אי בעי ליהדר ואי בעי לא ליהדר קמ"ל: לישנא אחרינא מיתיבי אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר קתני [ח] [ג]אם ישראל הוא מחזיר תיובתא דאביי [ז] שאני התם דרחמנא אמר כל ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר ורבא אמר לך אי לא כתב רחמנא כל ימיו הוה אמינא לילקי וליהדר דהוה ליה [ט] [ד]לאו גרידא דכתיב [ז] לא יוכל לשלחה אהכי כתב קרא כל ימיו לשווייה לאונס [ז] ללא תעשה שניתק לעשה דאין לוקין עליו והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר [2]מכל חלבו חלבו אין גירועין לא [ב]ותנן [3]אין תורמין מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אלמא מהני תיובתא דרבא אמר לך רבא שאני התם כרבי אילעא [ז]דא"ר אילעא מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר [3]ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מיכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה ולאביי אי לאו דאמר רחמנא ולא תשאו עליו חטא ה"א הכי אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר ואי לא עביד חוטא לא מיקרי קמ"ל והרי ממין על שאינו מינו דאמר רחמנא [4]כל חלב [יא] יצהר ליתן חלב לזה וחלב לזה [ב]ותנן [3]אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה אלמא לא מהני תיובתא דאביי אמר לך אביי שאני התם דאמר קרא ראשיתם ראשית לזה וראשית לזה [ט]וכן אמר ר' אילעא [יב] ראשית ולרבא אי לאו דאמר [ג] רחמנא ראשית הוה אמינא תירוש ויצהר דכתיב בהו חלב [יג] [יד] חלב [יא]דאין תורמין מזה על זה אבל תירוש ודגן [ב] דגן ודגן דחד חלב כתיב בהו [יב]כי תרים מהאי אהאי לא [יג]לקי כתב רחמנא ראשית ליתן חלב לזה וחלב לזה [יד] ל"א הא תירוש ודגן דחד חלב כתיב בהו תרים מהאי אהאי כתב רחמנא ראשית והרי חרמים דאמר רחמנא [יט] [5]לא ימכר ולא יגאל [ט]ותנן [יד]חרמי כהנים [ב] אין [יט] [יז] (פודין אותם) אלא נותנין לכהן אלמא לא מהני תיובתא דאביי אמר לך [יח] שאני התם דאמ' רחמנא [5]קודש קדשי' הוא בהווייתו יהא ולרבא

[ז] נגלה דל"ל קודש ד"ה אלמא לא מהני.

וכולהו מיני (ש"מ) **[לא]** גי' ל"ק ותורמים מזה. **[ב]** כהוייתו יהא שאינו (ש"מ) **[ג]** וס"ד השתא דהא דאינו (ש"מ) **[ד]** ל"ש ומש"ה פריך לרבא אף דלא מצינו (ש"מ) **[ה]** כמ"ש ד"ה ה"ג. **[ו]** ל"ש דגן ודגן דכולהו מין דבר כי תרים מהאי אהאי מהני כתב וכו' (ח"ג) **עון** דתמנא כל חרם אשר יחרים לה' מכל אשר לו (עד) מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו **[ח]** לא נתנין לכהנים אלמא כו'. ה"ג בערכין חרמי כהנים אין לכן פדיון וג"ש אין פודין דל"ש **[ט]** מוכח דלא מהני. תוס' (ש"מ) **[י]** ל"ל **להם** פדיון וכ"מ מנ"ש דכתב דלא תשא עליו חטא אי חלבו כמו כן [על] ממנו הקמחה ועל תרוויהו קאי אם אינו קדוש נשיאת חטא למה דתרוייהו כתיב בההוא קרא. ובכתי' אחר וז"ל הגליון וצ"ל דפריך למה כתבו בלאו מכל חלבו שמעי' שפיר נשיאות חטא דמשמע גירועין לא: